

Vučanović M. (2002): Gnežđenje šumske sove *Strix aluco* u postavljenim kućicama na Vršачkim planinama. Ciconia 11: 140–144.

samo dva terenska izlaska u reproduktivnom periodu pa nema dovoljno podataka sa detaljnija razmatranja. Raspored parova zavisi verovatno od očuvanosti šuma, dostupnosti hrane, nivoa uznemiravanja, nelegalnog odstrela, kontaminiranosti staništa štetnim biocidima.

Tokom kasne jeseni i zime, ove se ptice najčešće vide u otvorenim terenima: livadama, pašnjacima, njivama i živicama, kao i u blizini naselja i Dunava. Kobac se tada vrlo često vidi u blizini konglomeratnih skupova insektivornih i granivornih pevačica (zeba *Fringillidae* na njivama i senica *Paridae* u živicama), za kojima verovatno i napušta šume. Jastreb zimi, osim na navedenim staništima, često lovi patke na Dunavu i na Susečkom ribnjaku. Okolina manastira Beočin je jedini lokalitet gde se jastreb i kobac vide kako tokom reproduktivnog perioda tako i tokom jeseni i zime, mada to može biti posledica nedovoljnog broja terenskih izlazaka na druge brdske lokalitete zimi.

LITERATURA

Grubač B. & Puzović S. (2000): Kobac (*Accipiter nisus*). In: Puzović S. (ed): Atlas ptica grabljivica Srbije, mape rasprostranjenosti i procene populacija 1977-1996. Zavod za zaštitu prirode Srbije, 93-98. Beograd

Ham I. & Puzović S. (2000): Jastreb (*Accipiter gentilis*). In: Puzović S. (ed): Atlas ptica grabljivica Srbije, mape rasprostranjenosti i procene populacija 1977-1996. Zavod za zaštitu prirode Srbije, 87-92. Beograd

Pekić, B. (1978): Ornitofauna Fruške Gore i njenog podnožja u okvirima postojećih staništa. Monografija Fruške gore Vol. 3, Matica Srpska, Novi Sad

Author's address: Nikola Stojnić,
21300 Beočin, Kralja Petra prvog BI-1.
snikola@im.ns.ac.yu

Gnežđenje šumske sove *Strix aluco* u postavljenim kućicama na Vršackim planinama Breeding of Tawny Owl in artificial nest-boxes in Vrsacke Mts

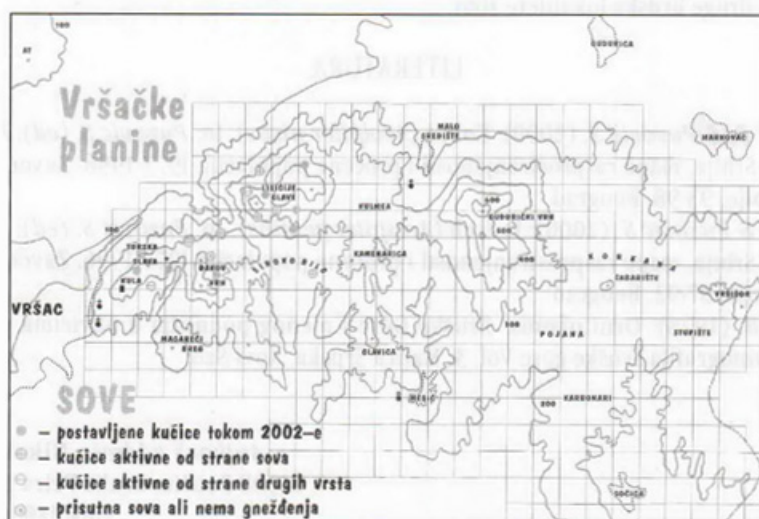
Vučanović, M.

Primljeno (Received): 23. 12. 2002.

Most forests in Vrsacke Mts. belong to low forests, so the tree trunks in such forests are not old and thick enough for adequate nesting hole for Tawny Owl to form. During 1999, two wooden owl houses were set in the experimental area. They were placed in the area where Tawny Owls were often seen (southern slopes of Lisicija glava). During that year, owls did not visit the houses during the reproductive period. In February and March 2001, 9 owl houses were set throughout Vrsacke Mts. During that year (2001), houses were checked several times, but nothing was recorded. During 2002, clutches of Tawny Owls were recorded in six houses. One each of houses contained: an adult owl, the squirrel dray and hornet colony. During the autumn 2002, members of Natural History Society GEA from Vrsac set additional 7 houses in the forests (5 for *Strix aluco* and 2 for *Strix uralensis*). Until the end of the year it was planned to set additional 15 houses.

UVOD

Veći deo šuma na Vršackim planinama spada u niske šume, pa stabla u takvim šumama nisu dovoljno debela i stara da bi se u njima formirala adekvatna duplja u kojima bi se gnezdila šumska sova *Strix aluco*. I pored navedenog nedostatka šumska sova na ovom području ima relativno povoljne druge uslove za reprodukciju. Velika površina prekrivena šumom, kao i obilje hrane u vidu mišolikih glodara, i pored nedostatka adekvatnih duplji, uslovalo je prisustvo više reproduktivnih parova. Sove su veoma često polagale jaja praktično na tlu, u odsecima zemlje, između korenja drveća ili u neadekvatnim dupljama, gde su jaja i ptići veoma često postajali plen lisica, pasa i njima sličnih predatora.

Slika 1. Lokacije postavljenih kućica za sove na Vršackim planinama i uspešnost gnežđenja šumske sove *Strix aluco* u njima tokom 2002.

Fig. 1. Locations of set owl houses on Vrsacke Mts and the success of Tawny Owl breeding within during 2002.

REZULTATI I DISKUSIJA

Zbog napred navedenih nepovoljnih uslova za gnežđenje šumske sove na Vršackim brdima došlo se na ideju da se naprave odgovarajuće kućice, koje bi nadoknadile nedostatak prirodnih duplji. Cilj je bio vezivanje ptica za određenu teritoriju, kao i povećavanje populacije šumskih sova na zapadnom delu Vršackih planina. Tokom 1999. godine eksperimentalno su postavljene dve kućice. One su postavljene na mesto gde su često viđene šumske sove (južne padine Lisičije glave). Tokom navedene godine kućice nisu bile posećivane od strane sova u vreme reprodukcije. Razlog je, najverovatnije, kasno postavljanje (februar), kada neki parovi već imaju jaja. Tokom zime 1999/2000. jedna kućica je propala. Početkom aprila 2000. u preostaloj kućici konstatovana je odrasla sova, koja je ležala na pet jaja. Iste godine decembra meseca započeto je pravljenje još devet kućica, da bi se tokom februara i marta 2001. kućice rasporedile širom Vršackih planina. Iste godine (2001), kućice su kontrolisane u nekoliko navrata, ali u njima nije ništa zabeleženo.

Očekivani pozitivni rezultati postavljanja veštačkih kućica za sove stigli su 2002. Tada je konstatovano ukupno 6 legla, u jednoj kućici prisustvo odrasle sove, a u po jednoj leglo veverice i kolonija stršljena. Bio je to potpun uspeh provedenog programa aktivne zaštite. U šest kućica šumske sove su položile jaja. U nastavku sledi pregled zauzetosti svih 9 postavljenih kućica tokom 2002:

- Kućica sa oznakom (0) - Tokom 07. 04. 2002. konstatovano je pet položenih jaja, a 17. 05. četiri mlade ptice van kućice.

- Kućica sa oznakom (1) - Tokom 05. 05. 2001. konstatovano je leglo veverice sa dva gotovo odrasla mladunca. U aprilu 2002. pronađeno je napušteno saće stršljena, koje je palo. Septembra iste godine konstatovano je, ponovo, gnezdo veverice.

- Kućica sa oznakom (2) - Tokom 06. 03. 2002. registrovana je odrasla sova, koja leži na jajima, dok je 6. 04. konstatovano šest ptića i svi su bili gotovo iste veličine. Mlade ptice su fotografisane i prstenovane.

- Kućica sa oznakom (3) - Tokom 15. 03. 2002. je konstatovana sova koja leži na jajima, a 18. 04. je zabeleženo pet ptića koji su bili van kućice.

- Kućica sa oznakom (4) - nije naseljavana

Slika 2. Mlade šumske sove *Strix aluco* u postavljenoj drvenoj kućici na Vršackim planinama

Fig. 2. Young Tawny Owls in the set wooden house in Vrsacke Mts.

(Foto: M. Vučanović)

- Kućica sa oznakom (5) - nije naseljavana

- Kućica sa oznakom (6) - Posećivana je 06. 04. 2002. i u njoj su registrovane ljske jaja šumske sove. Na otvoru kućice pronađene su dlake kune, koja je verovatno pojela jaja.

- Kućica sa oznakom (7) - Tokom 06. 04. 2002. su konstatovane ljske jaja šumske sove, kao i jedna noga mlade sove, koja je bila stara oko pet dana. Na otvoru kućice su pronađene dlake kune, kao i u predhodnom slučaju.

- Kućica sa oznakom (8) - Posećivana je tokom 20. 03. i 7. 04. 2002. U njoj nije ništa zabeleženo osim sovinog paperja na dnu kućice

Slika 3. Mlada šumska sova *Strix aluco* na rubu postavljene kućice od drveta na Vrščkim planinama

Fig. 3. Young Tawny Owl on the rim of set wooden house in Vrsacke Mts

(Foto: M. Vučanović)

- Kućica sa oznakom (9) - Posećena je 03. 04. 2002. i u njoj je primećena sova, koja je ležala na tek izleglim ptićima. Tokom 20. 04. je zabeleženo u kućici pet ptića, koji su svi bili gotovo iste veličine. Ovi ptići su, takođe, prstenovani.

Kao materijal za izradu kućica korišćeni su okorci drveta. Spoljna strana poseduje prvobitni izgled drveta (koru), dok je unutrašnja strana obrađena (kao daska). Kućice su radene po dimenzijama: 35 x 35x 50 cm sa odstupanjima (3-5 cm). Otvori kućica su dimenzija: 13 x 13 cm sa odstupanjima (1-2cm).

Tokom jeseni 2002. članovi sekcije za zaštitu i praćenje ptica Prirodnjačkog društva GEA iz Vršca napravili su još 7 kućica, od čega 5 za šumsku sovu *S. aluco*, a 2 nešto većih dimenzija za uralske sove *Strix uralensis*, u nadi da će se i ta vrsta uspešno naseliti u njih. Za razliku od prošlih, ove kućice su napravljene od klasičnih dasaka čiji je krov presvučen limom, a spoljašnji delovi premazani zaštitnim sredstvom (sadolinom). Svih sedam kućica su postavljene polovinom novembra 2002., a do kraja navedene godine u planu je da članovi sekcije GEA završe i postave još 15 kućica.

ZAKLJUČAK

Uspeh realizacije programa postavljanja kućica za gnežđenje sova na Vrščkim planinama je pokazao značaj aktivnih mera zaštite i mogućnosti unapređenja populacija mnogih značajnih i ugroženih vrsta. U konkretnom slučaju, postavljanje kućica za sove je sasvim eliminisalo negativni uticaj mlade šume i odsustva prikladnih prirodnih duplji za gnežđenje.

*Author, s address: Milivoj Vučanović,
26300 Vršac, Njegoševa 36*